

PHILIP C. JESSUP

DREPT TRANSNAȚIONAL

traducere
efectuată de Radu Bogdan BOBEI

Universul Juridic

București

-2021-

Cuprins

1. Universalitatea chestiunilor omenești.....	9
2. Competența soluționării chestiunilor omenești	51
3. Stabilirea legii aplicabile chestiunilor omenești	98

Cuvânt-înainte

Realitățile transnaționale ființează dincolo și în cadrul statelor-națiune deopotrivă; ele facilitează coabitarea intra-frontalieră și trans-frontalieră a cel puțin trei tipuri de reguli: regulile de drept internațional, regulile privind conflictul de legi și orice alte reguli – nesubsumabile primelor două categorii de reguli, dar care experimentează normativitatea solidă („*hard law*”) și lichidă („*soft law*”) în egală măsură.

Această coabitare diluează distincțiile westphaliene nete dintre sistemul de drept internațional și sistemele de drept local. În plus, au devenit poroase – de-a dreptul volatile – delimitările efectuate între sistemele de drept local însele, pe de o parte, între ordinele juridice și cvasi-juridice, pe de altă parte. Fluidul caracterizează realitățile transnaționale. Iar aceste realități sunt experimentate astăzi de toți: state-națiune, persoane fizice ca atare sau coagulate în osatura corporațiilor.

Realitățile transnaționale contemporane – miezul post-post-modernismului neo-westphalian – nu mai pot fi standardizate juridic numai de dreptul internațional sau numai de instituția conflictului de legi sau numai de ordinele juridice, respectiv cvasi-juridice. La jumătatea secolului al XX-lea, profesorul de drept internațional Philip C. Jessup redescoperă noțiunea „drept transnațional” și o propune ca manifest doctrinar. Privit atunci cu neîncredere, manifestul „Jessup” merită să fie recontemplat astăzi.

Radu Bogdan Bobei, conferențiar
Facultatea de Drept, Universitatea din București

1. Universalitatea chestiunilor omenești

Subiectul abordat de aceste capitole este legea aplicabilă complexe și interdependentei comunități globale care poate fi portretizată ca începând cu persoana fizică și sfârșind cu așa-numita „familie a națiunilor” sau „societate a statelor”. În evoluția sa ulterioară etapei istorice a feudalismului, societatea omenească a acordat o atenție deosebită statului național, însă evoluția societății nu a atins încă stadiul de dezvoltare al statului global. Aceste aspecte trebuie să fie luate în considerare, dar statul, oricare ar fi tipul de organizare, nu constituie singura colectivitate care este în atenția noastră. Chestiunile care urmează să fie analizate sunt, în mare parte, acele chestiuni denumite, în mod uzual, internaționale, iar reglementarea care urmează să fie examinată conține regulile aplicabile respectivelor chestiuni. Însă noțiunea „internațional” este decepționantă, întrucât sugerează faptul că se referă numai la raporturile unei națiuni (sau ale unui stat) cu alte națiuni (cu alte state).

Una dintre dificultățile analizării chestiunilor comunității globale și a reglementării care să le guverneze constă în absența unui cuvânt sau termen potrivit care să denumească regulile pe care le aducem în discuție. Așa cum termenul „internațional” este neadecvat pentru evocarea chestiunilor în discuție, nici

termenul „drept internațional” nu va putea fi folosit în scopul efectuării respectivei evocări. Georges Scelle caută să gestioneze întâlnirea cu această dificultate prin utilizarea noțiunii *droit des gens*, „care nu trebuie înțeleasă, în mod exclusiv, în accepțiunea derivată din etimologia latină, accepțiune care încă mai implică noțiunea de colectivitate, ci trebuie înțeleasă în accepțiunea comună și uzuală, care implică persoanele fizice evaluate ca atare sau ca membre ale comunităților politice”¹. Nu identific un termen satisfăcător în limba engleză care să corespundă acestor accepțiuni. Profesorul Alf Ross de la Universitatea din Copenhaga, vorbind despre noțiunea „drept internațional privat”, a susținut, în mod înțelept, următoarele: „În mod normal, este atât imposibil, cât și neadecvat să se încerce să se altereze o terminologie general acceptată, însă, în acest caz, terminologia lingvistică este atât de decepționantă, încât mi se pare potrivit să efectuez un experiment”². Propriul experiment al lui Ross, constând în inventarea noțiunii „inter-legalității normative” pentru „dreptul internațional privat”, nu este încurajator pentru mine. Propria opțiune terminologică va fi, fără îndoială și în egală măsură, dezamăgitoare pentru alții. Totuși, voi utiliza, în loc de noțiunea „drept internațional”, noțiunea „drept transnațional” pentru a mă referi la orice reglementare care guvernează acțiunile sau evenimentele care transcend frontierele naționale. Sunt incluse dreptul internațional public și privat deopotrivă, respectiv orice alte norme care

¹ Georges Scelle, *Précis de droit des gens (Curs de drept al națiunilor)*, Recueil Sirey, Paris, 1932, par. 1, p. vii.

² Alf Ross, *A Textbook of International Law (Curs de drept internațional)*, Longmans, Green, London, 1947, p. 73.

nu pot fi integrate, în totalitate, niciuneia dintre aceste categorii-standard³.

Conceptul este similar, însă nu este identic cu teoria monistă a lui Scelle, și anume cu teoria *unui Drept intersocial unificat*⁴. Conceptul are legătură, așa cum spune acesta, cu „relațiile umane care transcend frontierele diferitelor state”⁵. Însă, în timp ce sunt de acord cu acesta în sensul că statele nu sunt singurele subiecte de drept internațional⁶, nu adopt cealaltă extremă, astfel încât să spun, împreună cu Scelle, că singurele subiecte de drept internațional sunt persoanele fizice. Persoanele juridice, fie politice sau

³ Myres McDougal ne-a familiarizat cu utilizarea adjectivului „transnațional” pentru a portretiza formele de organizare socială a căror compoziție transcende sau ale căror activități transcend frontierele naționale, însă nu „aplică” respectivul adjectiv reglementării legale ca atare, așa cum este „aplicat” în conținutul acestei prelegeri. Cu ocazia intervenției sale din 15 iunie 1955 din cadrul întâlnirii anuale a Fundației Harvard și a Asociației foștilor studenți ai Facultății de Drept, Joseph E. Johnson a sugerat, cu titlu extins, utilizarea cuvântului „transnațional” în loc de „internațional”. Utilizarea ocazională a cuvântului „transnațional” a fost, de asemenea, efectuată, de Percy Elwood Corbett, *The Study of International Law (Studiul dreptului internațional)*, Doubleday, Garden City, N.Y., 1955, p. 50, și de Arthur Nussbaum, *A Concise History of the Law of Nations (O istorie concisă a dreptului națiunilor)*, ediție revăzută, Macmillan, New York, 1954.

⁴ Scelle, p. 32 și urm.

⁵ *Ibidem*, p. 51, astfel parafrizat de Walter Schiffer, *The Legal Community of Mankind (Comunitatea juridică a umanității)*, Columbia University Press, New York, 1954, p. 259.

⁶ Argumentând în 1948 în sensul că aceasta constituie o abordare dezirabilă [*A Modern Law of Nations (O lege modernă a națiunilor)*], Macmillan, New York, 1948, capitolul 2], sunt pregătit să afirm că această abordare este acum consolidată.